

Ekonomiska föreningar - en allmän beskrivning

Den civilrättsliga regleringen av den ekonomiska föreningen finns i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen). Grundläggande för en ekonomisk förening, sådan denna framträder i föreningslagen, är att den är en sammanslutning av fysiska eller juridiska personer. Dessa personer är medlemmar i föreningen. En ekonomisk förening bildas av minst tre medlemmar. Föreningen ska bedriva ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i. Utmärkande för en ekonomisk förening är dessutom att föreningens ändamål ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet.

Den ekonomiska föreningen är, tillsammans med aktiebolaget, de huvudsakliga associationsformer som svensk lagstiftning erbjuder för möjligheten att bedriva verksamhet utan personligt ansvar för associationens delägare. Den ekonomiska föreningen är, till skillnad från aktiebolaget, en *öppen* association

En ekonomisk förening brukar dessutom beskrivas som en *personassociation*, i motsats till aktiebolaget, som betraktas vara en *kapitalassociation*. Det väsentliga i en personsammanslutning anses vara delägarna/medlemmarna, medan det i en kapitalassociation är kapitalinsatsen och avkastningen på denna som står i fokus. Huvudsyftet i en ekonomisk förening är inte, till skillnad från vad som gäller för aktiebolag, att ge kapitalavkastning till ägarna.

Medlemmarna förutsätts ha ekonomisk nytta av föreningen men denna ekonomiska nytta ligger främst i medlemmarnas rätt att i vid mening utnyttja föreningens tjänster. Ekonomiska föreningar delas oftast in i tre grupper: *konsumentföreningar*, *producentföreningar* och *arbetskooperativa föreningar*. En *konsumentförening* kännetecknas av att medlemmarna deltar i verksamheten som konsumenter eller annars som användare av föreningens varor eller tjänster.

Medlemskapet är personligt och kan inte överlåtas. Föreningens verksamhet finansieras helt eller delvis genom de medlemsinsatser som medlemmarna är skyldiga att betala. Föreningen bestämmer själv hur stor insatsen ska vara. Varje medlem betalar också vanligtvis en årlig medlemsavgift. Medlemmarna är inte personligt ansvariga för föreningens skulder och andra åtaganden utöver insatsen.

En ekonomisk förening får rättskapacitet och blir en juridisk person i och med att den registreras i föreningsregistret. Föreningsregistret förs av Bolagsverket.

Differentierad rösträtt

<http://dalea.du.se/theses/archive/484646f9-2504-4809-8ba4-6acae21ed2d4/fa87868b-b42f-4817-84d1-4ff3c44da859.pdf>

Differentierad rösträtt kan lika väl användas som principen en medlem, en röst för att en kooperation ska uppfylla kravet på demokratisk förvaltning. Inom en kooperation med fullständig homogenitet i medlemmarnas omsättning och förutsättningar kan principen en medlem, en röst fungera positivt för ett företags effektivitet.

Denna rösträttsfördelning är representativ vad det gäller medlemmarna som personer men ger inte en lika informativ bild av medlemmarnas verksamheter. Ett problem inom homogena medlemskårer kan vara att en stor del av medlemmarna är passiva och därför hindrar en mindre grupp effektiva medlemmar.

Om medlemsammansättningen istället är heterogen kan en differentierad rösträttsfördelning där medlemmarna får rösträtt i förhållande till sin omsättning innebära en starkare

medlemskontroll. De medlemmar som har störst verksamhet får också störst inflytande inom företaget och har därför större incitament att göra företaget så effektivt som möjligt.

Ett problem med differentierad rösträtt är att flera starka medlemmar kan ha olika åsikter om företagets styrning, resten av medlemmarna blir handlingsförlamade och företaget därför inte utvecklas alls.

Inom ett differentierat rösträttssystem kan rösterna fördelas på olika sätt, till exempel genom medlemmarnas insatsbelopp om beloppet är proportionellt till medlemmarnas omsättning med företaget. För att förhindra maktkoncentration är det lämpligt att ha en övre gräns för antalet röster en medlem kan ha.

F-skatt

En ekonomisk förening som driver näringsverksamhet kan få F-skattsedel. När Skatteverket tilldelat föreningen en F-skattsedel innebär det att föreningen själv sköter inbetalningar av skatter och avgifter till Skatteverket. En F-skattsedel är ett bevis på att föreningen sköter sina skatter. Föreningens uppdragsgivare kan anlita föreningen utan risk för att bli ansvariga för föreningens skatter och avgifter.

Om föreningen inte deklarerar eller betalar sina skatter kan F-skattsedeln återkallas. Det kan innebära problem för föreningen att få nya uppdrag. Många företag anlitar bara uppdragstagare med F-skatt. Även kreditgivare kan kolla F-skatten i samband med låneansökningar eftersom den visar att man skött sina skattebetalningar. Det är därför bra att föreningen i offerter, avtal och på fakturor talar om att man har F-skatt

Arbetsgivaransvar i ekonomiska föreningar

Om en ekonomisk föreningen väljer att anställa en person är det alltid föreningen som är arbetsgivare. Om föreningen har en eller flera anställda innebär detta ett arbetsgivaransvar, fritt från personligt ansvar för associationens delägare.

Den som betalar ut ersättning för arbete i Sverige till en fysisk person (en svensk eller utländsk medborgare som inte har F-skatt) ska betala arbetsgivaravgifter på beloppet, om inte mottagaren själv ska betala egenavgifter eller om ersättningen är helt undantagen från socialavgifter. Om mottagaren av ersättningen är formellt anställd eller inte i förhållande till utbetalaren har ingen betydelse.

Normalt är föreningen skyldig att betala arbetsgivaravgifter på ersättning till anställda som har A-skatt eller F-skattsedel med villkor (FA-skatt), och som inte skriftligen har åberopat F-skattsedeln.

Mervärdesskatt (moms) för ekonomiska föreningar

Moms är varken en kostnad eller intäkt i en förening som ska redovisa moms till staten. Föreningen betalar i sådant fall in skillnaden mellan den moms föreningen tar ut på försäljningen (utgående moms) och den moms föreningen betalar på sina inköp (ingående moms). Den generella momsens är 25 procent, men vissa varor och tjänster har lägre moms.

Endast föreningar som bedriver yrkesmässig verksamhet kan vara skattskyldiga till moms eller ha rätt till återbetalning. En förening ska betala moms till staten för momspliktig omsättning av varor och tjänster som görs inom Sverige i en yrkesmässig verksamhet. I vissa fall ska även en förening som inte bedriver yrkesmässig verksamhet betala moms på inköp av varor och tjänster från andra länder.

En verksamhet anses vara yrkesmässig om den utgör näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses en yrkesmässig och självständigt bedriven förvärvsverksamhet. En sådan verksamhet kännetecknas av självständighet, varaktighet och vinstsyfte. Även en verksamhet som bedrivs i former som är jämförliga med en näringsverksamhet är yrkesmässig om omsättningen är högre än 30 000 kr per beskattningsår.

Ideella föreningar- en allmän beskrivning

Att verka i en ideell förening innebär att organisera och genomföra aktiviteter för medlemmarna. Ideella föreningar kan delas in i två grupper, de som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intresse och föreningar med annat syfte.

En ideell förening som syftar till att *främja medlemmarnas ekonomiska intresse* får inte göra detta genom ekonomisk verksamhet. Exempel på ideella föreningar vars syfte är att främja medlemmarnas ekonomiska intresse är [fackföreningar](#) och [Skattebetalarnas förening](#). Även om dessa föreningar syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intresse så sker detta inte genom ekonomisk verksamhet utan genom juridisk hjälp, opinionsbildning etcetera.

Om en förening med sådant syfte likväl ägnar sig åt ekonomisk verksamhet, kan den betraktas som en [oregistrerad ekonomisk förening](#). En oregistrerad ekonomisk förening uppfyller inte kraven för att vara ett [rättssubjekt](#) varför [styrelseledamöterna](#) kan bli personligt ansvariga för föreningens skulder och åtaganden.

Det handlar om att vårda det intresse och engagemang som medlemmarna har för föreningen och dess verksamhet. Olika typer av verksamhet ställer olika krav på organisationen, men det finns dock vissa gemensamma frågor för ideella föreningar som organiserar aktiviteter. Att verka i förening handlar också om att organisera och genomföra möten av olika slag och storlek. En förening är på många sätt en mötesplats och mötet är centralt i en ideell förening. Rättigheten att fritt mötas i en sammanslutning är grundlagskyddad i Sverige ((Rf 2kap1§). Mötesfriheten är en förutsättning för det stora föreningsengagemang som finns. Rättigheten att mötas kan verka självklar, vilken den dock inte är i många länder i världen idag.

Medlemmarna är föreningens främsta tillgång. Det finns ingen lag som reglerar hur en ideell förening ska organiseras eller hur den ska bedriva verksamhet. Detta beror på medlemmarnas intressen och engagemang. Medlemmarna är föreningens kärna som ska besluta om och organisera föreningens verksamhet. Men föreningen ska också ge tillbaka till medlemmarna och vårda deras intresse och engagemang.

Att bedriva ideell verksamhet kostar pengar. En ideell förening har inkomster och utgifter som på olika sätt är kopplade till föreningens verksamhet. Det kostar att hyra lokal, köpa material till verksamheten, marknadsföra föreningens verksamhet osv.

En av de viktigaste inkomster en ideell förening har är medlemsavgiften. Man kan se medlemsavgiften som ett tecken på att medlemmen frivilligt har valt att stödja föreningen.

Det ideella engagemang som medlemmar och andra bidrar med i föreningen, är en del av föreningens ekonomiska finansiering. Personerna som verkar oavlönat med att leda, skapa, arrangera, informera, värva osv. är nödvändiga för den ideella föreningens existens.

Arbetsgivaransvar i ideella föreningar

Om en ideell förening väljer att anställa en person är det alltid föreningen som är arbetsgivare. Om föreningen har en eller flera anställda innebär detta ett arbetsgivaransvar. Självklart är det mycket viktigt att alla i styrelsen har kännedom om att de är arbetsgivare och att de känner till vad detta innebär. Även om styrelsen delegerar uppgiften till en ledamot att vara kontaktperson för den anställde, så har styrelsen ett kollektivt ansvar. Styrelseledamöterna måste sätta sig in i alla lagar, avtal och regler som gäller. Arbetsrätt är den lagstiftning som reglerar förhållandet mellan anställd och arbetsgivare. Sverige har en relativt omfattande lagstiftning som berör detta förhållande, däribland Medbestämmandelagen, Lagen om anställningsskydd och Förtroendemannalagen. Det är

arbetsgivaren som har huvudansvaret för arbetsmiljön. Arbetsmiljö handlar om att den anställde inte ska utsättas för fysisk eller psykisk skada. Det är viktigt att styrelsen är medveten om detta innan föreningen väljer att anställa en person.

Mervärdesskatt (moms) för ideella föreningar

Moms är en skatt som näringsidkare tillför kostnaden för en vara eller tjänst. En ideell förening får inte göra avdrag för mervärdesskatt, moms utan betalar moms vid inköp. Andra bolagsformer (får efter registrering/godkännande från Skattemyndigheten) drar av moms och får i efterhand tillbaks 25% av inköp. Vid försäljning betalas alltid moms.

Föreningar med ideell verksamhet har inkomster som inte är skattepliktiga. Sådana inkomster är medlemsavgifter, bidrag och gåvor som avser den ideella verksamheten. Förutom den ideella verksamheten är även kapitalinkomster som räntor, utdelningar och kapitalvinster skattefria.

För att en ideell förening ska betraktas som allmännyttig enligt Skatteverkets regelverk ska den uppfylla fyra krav på ändamål, verksamhet, öppenhet och fullföljd.

Allmännyttiga ideella föreningar som inte är skyldiga att betala inkomstskatt för näringsverksamhet, är inte heller skyldiga att deklarerera och betala moms. Föreningen ska inte ta ut moms vid försäljning av varor och tjänster och får inte heller dra av moms på inköp för sin verksamhet.

Om en allmännyttig ideell förening däremot blir skyldig att betala inkomstskatt för näringsverksamhet ska den också deklarerera och betala moms på momspliktig försäljning av varor och tjänster. Föreningen får då också dra av moms på inköp för den momspliktiga delen av verksamheten.

Ideella föreningar som inte är allmännyttiga och som bedriver näringsverksamhet är skattskyldiga till moms på samma villkor som andra näringsidkare. Skattskyldighet till moms medför att föreningen får dra av moms på inköp för den momspliktiga delen av verksamheten.